

Fransse preparatenmakers

35.000

hoorns

vullen

Willem Bongers van de preparatengroep van de BD-Vereniging bracht vorig jaar een bezoek aan Pierre en Vincent Masson, de grootste preparatenmakers in Frankrijk. *Tekst: Willem Bongers / Foto's: Johanna van Dijk*

Vader Pierre en zoon Vincent Masson beheren een preparatendepot, adviseren en geven cursussen, vergelijkbaar met de familie Von Wistinghausen in Duitsland. Ook stellen ze een zaai kalender samen en geven die zelf uit (zie www.biodynamie-services.fr).

In het laatste weekend van oktober vorig jaar vond er een preparatenbijeenkomst plaats voor een dozijn Zwitserse boeren en tuinders, georganiseerd door Demeter Suisse. De dag ervoor waren er Franse BD-boeren bij de Massons geweest om gezamenlijk preparaten te maken. Ook gangbare wijnbouwers tonen belangstelling voor het gebruik van BD-preparaten: ze zien dat de bodem levendiger wordt en dat de stand van blad en loten vitaler oogt. Ook proeven ze dat de kwaliteit van de wijn toeneemt.

De woonhuizen van de Massons en het depot en het kantoor liggen in de zuidelijke Bourgogne bij het dorpje Chateâu in de buurt van Cluny. Dit is een heuvelachtig gebied met een grondsoort die grotendeels uit klei en leem bestaat, maar deels ook zanderig is. Het is een oud cultuurlandschap met wat bos, veel heggen en terrassen die in de Middeleeuwen door monniken met de spade zijn gevormd.

Als je van Cluny naar het hoger gelegen Chateau rijdt, kom je langs het Domaine de Saint Laurent, waar wij konden overnachten. De Massons werken nauw samen met dit BD-landgoed van 130 hectare, dat deel uit maakt van het Franse Terre de Liens, een vergelijkbare organisatie als Stichting BD-grondbeheer in Nederland. Van oorsprong waren dit ongetwijfeld landerijen van moederabdij Cluny, waar honderden kloosters in heel Europa bij zijn aangesloten. Op Domaine de Saint Laurent werken vier boeren samen in een maatschap. De veeboer gaf ons een rondleiding. Er is akkerbouw, een winkel, een maalderij, tuinbouw, melkveehouderij, kaasmakerij, bakkerij, vleesvee (Charolais), varkens, een ontvangstzaal en ruimten voor logies.

Koemestpreparaat

Pierre en Vicent Masson zijn toegewijde, gewetensvolle preparatenmakers. In de tuin bij Les Crêts, zoals hun huizen bij het dorpje Chateau heten, hebben ze een warme, bijzondere en aangename sfeer van schoonheid en zuiverheid gecreëerd. Voor het opvangen van regenwater hebben ze iets speciaals ontwikkeld: met behulp van een bascule stroomt het eerste (dak/hemel)water dat veel stof bevat weg en vervolgens loopt het schonere water via een zandfilter in tonnen of cisternen.

Voor het koemestpreparaat (500) wordt een groot formaat hoorns van vleesvee gebruikt van circa 25 cm, waar ze zuinig mee om springen. Na de slacht of na gebruik borstelen ze de hoorns schoon met water en laten ze in houten kratten uitdruipen. Bij het vul-

Na sproeien met valeriaan kan het gewas beter omgaan met extreme temperatuurverschillen

len mag er geen bloed of vuil meer aan zijn. Een worststulmachine die ze met een zwenegel kunnen bedienen, doet dienst om de hoorns met stroloze mest te vullen, een dikke pap waar een lepel in rechtop blijft staan. De hele dag door waren ze aan het vullen en ingraven, meerdere dagen lang, in het totaal ongeveer 35.000 hoorns. Er werken circa acht medewerkers en ook acht seizoenwerkers mee.

Op een lager gelegen terras graven ze de hoorns in op een diepte van circa anderhalve meter, 8 of 10 lagen boven elkaar met mooie rulle aarde ertussen. De hoorns liggen plat op de aarde zonder elkaar te raken. Dakplaten boven de kuil bieden bescherming bij zware regenval. Bij droog weer worden ze weer weggehaald.

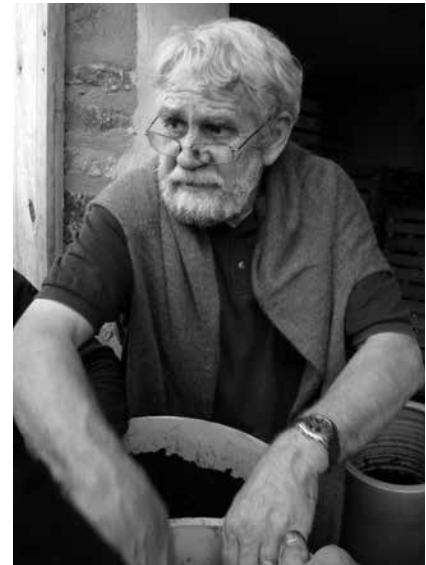
Na het opgraven in de lente wordt het preparaat uit de hoorns gehaald en vochtig bewaard als een diepzwarte brei in vierkante keramische vaten in turfkisten. Masson benadrukt dat deze levende, vloeibare massa zich in een colloïdale toestand bevindt. Zijn verklaring is dat vaste deeltjes in vloeistof blijven zweven, omdat zwaartekracht in levende vloeistof is opgeheven, zoals in bloed of yoghurt.

Naar voorbeeld van de Australiër Podolinsky wordt een gedeelte van deze mest, die

gedurende de winter in hoorns begraven is geweest, met compostpreparaten geprepareerd. Dit levert het zogenoemde preparaat 500p op: een soort overtreffende trap, voor de echte fijnproevers.

Compostpreparaten

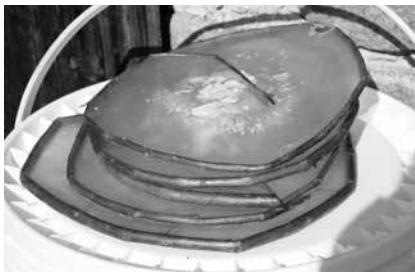
Bij de bloempreparaten is het de Massons echt te doen om de bloemen, alle stelen

*Pierre Masson,
de Franse BD-preparatenmaker*

worden zorgvuldig verwijderd. Ook bij het brandnetelpreparaat gebruiken ze alleen het blad zonder steel. Voor het kamillepreparaat (503) worden verse dunne darmen gebruikt. De gedroogde bloemen worden eerst vochtig gemaakt. Ze graven het preparaat in in Marokkaans aardewerkpotten met gaten, waar geen muis doorheen kan.

Zulke potten worden ook voor het paardenbloempreparaat (506) gebruikt. Het vliesgedeelte van de darmscheil, dat de spiraalomloop van de darm heeft gevolgd, wordt zodra de koe is geslacht van de darm afgesneden en aan een gekromde wilgentwijg geregen. Tot het gebruik wordt het zo, gespannen op de tak, bewaard. Voor het vullen spoelen ze het dunne, transparante vlies met water schoon en vouwen dan de paardenbloemen erin. Naald en draad komen er niet aan te pas.

Darmscheil wordt gespannen om een wilgenteen gedroogd

De eikenschors (505) wordt na vermalen als brei met een trechter in de met water schoongespoelde koeschedel gedaan. De schedels gaan in een kuipvormige kuil, waarvan de bodem is verhard met stenen. Hierop

worden de schedels naast elkaar neergelegd en bedekt met bladcompost. Eén of tweemaal per week laten ze hier water doorheen en overheen stromen van het dak en uit een cisterne die regelbaar is met een kraan. Om het preparaat er weer uit te halen wordt de schedel open gezaagd; eenmalig gebruik dus. Masson benadrukt niet het benutten van het hersenvlies maar het bot. Het gaat hem om het kalkproces: de bot- en schorskalk.

Over het duizendbladpreparaat (502) zijn in vergelijking met 'onze' praktijk geen bijzonderheden te melden, maar wel over het valerianpreparaat (507). Ze doen de valerianbloesem in een halfvolle fles met water (dat ze speciaal uit een granietbron in de buurt halen) en hangen die acht tot vijftien dagen in halfschaduw in het geboomte. Vervolgens wordt het goudgele aftreksel gefilterd en als sproei-preparaat in onder andere wijngaarden gebruikt. In de lente, als de nachten koud zijn en het overdag al 30°C is, raken de planten onder stress. Door deze 507 te sproeien kunnen planten beter met extremen omgaan. Voor dit doel wordt telkens een vers aftreksel gemaakt en dus nooit lang van te voren, zoals ons geperste valerian sap. Het verse aftreksel wordt een uur in water geroerd en direct over het gewas gesproeid.

Het was erg interessant hier en daar een andere aanpak te zien. Wij menen in de Lage Landen dat vocht, en dus soms schimmel, een probleem vormt voor de preparaten. Wij werken met droge kamille en eikenschors, terwijl zij het juist nat maken. Hier midden in Frankrijk blijkt schimmel geen probleem en vinden ze de vochtigheid juist wenselijk. ☺

Overdracht van de preparatenproductie Dank aan Jola, Willem en Adrie!

Tekst en foto: Luc Ambagts

Ruim tien jaar maakte de preparatenwerkgroep voor de BD-Vereniging de biologisch-dynamische spuit- en compostpreparaten. Ze maakte duizenden porties per jaar voor moestuinders, startende BD-bedrijven en bedrijven die de productie van de BD-preparaten nog niet zelf konden verzorgen. Op 2 juli 2013 droeg de werkgroep de productie en verkoop van preparaten over aan Gineke de Graaf van De Groenen Hof in Esbeek. Gineke nam de voorraad, bewaarkisten en ander materiaal over van de BD-Vereniging. Zij zal de verkoop van de preparaten als een nevenonderdeel van haar bedrijf gaan verzorgen.

In het voorjaar waren Jola Meijer, Willem

Gineke de Graaf (met sjaal) neemt de preparatenproductie over van de preparatengroep, vlnr Willem Bongers, Jola Meijer en Adrie Maas

Bongers en Adrie Maas bij Gineke op De Groenen Hof. Daar groeven ze samen de eerste koehoorns met poederfijn gemalen kiezel in. In het najaar wordt dit kiezelpreparaat opgegraven. Dan zullen ook de andere preparaten op De Groenen Hof een plek krijgen. Het bestuur van de BD-Vereniging is blij dat op deze manier de beschikbaarheid van de preparaten gewaarborgd is. De manier van bestellen wijzigt voorlopig niet. De bestellingen via de website van de BD-Vereniging worden door Gineke afgehandeld. Ook het telefoonnummer blijft gewoon in gebruik (06-47235401, voicemail). Voor contact per email kun je voortaan het adres groengraaf@gmail.com gebruiken. Het oude

emailadres van de preparatenwerkgroep komt op termijn te vervallen. Omdat de productie en verkoop nu bedrijfsmatig voortgezet wordt zal per 1 juli bij de prijs 6% BTW gerekend worden.

Voor de BD-Vereniging markeert dit het einde van een periode waarin sterk is gestimuleerd om preparaten op bedrijven zelf te maken. De drie leden van de preparatenwerkgroep hebben daaraan een grote bijdrage geleverd. Tegelijkertijd hebben ze met trouw en nauwgezetheid de beschikbaarheid van preparaten gegarandeerd. Voor ieder van hen heeft dit werk een eigen vervolg.

Jola Meijer

"Ik ga zo 500 roeren op Kraaybeekerhof", vertelt Jola Meijer door de telefoon. Haar betrokkenheid bij het produceren van preparaten is verschoven naar een betrokkenheid bij het toepassen ervan. Geografisch is het maar een miniem verschil van het depot bij De Wederkerigheid naar de tuinderij van Kraaybeekerhof, beiden in Driebergen. Als 'Preparatenmeisterin' gaat ze het preparatenwerk op het landgoed verzorgen en er anderen voor enthousiastmeren.

Willem Bongers

Voor Willem Bongers is de grootste zorg hoe in de toekomst de post van de internationale werkgemeenschap rond de preparaten hem blijft bereiken. Op zijn woonboot in Gouda is hij verstoken van e-mail verkeer. Vanuit het kantoor van de BD-Vereniging richten we een mail2post-service in: Willem blijft per brievenpost de verbinding met het internationale werk verzorgen.

Adrie Maas

"Net een heel inspirerend bezoek gebracht aan het Pfeiffer Centre in Spring Valley. ... Het was mooi dat ik net bij de valerianapluk aanwezig was en de compostering", schrijft Adrie Maas vanuit Amerika. Na haar reis gaat ze verhuizen naar Zeeland. De agaathschijf voor het fijnste vermalen van kiezel krijgt ze van de BD-Vereniging mee. Dat is een innovatie die ze van Pierre Masson heeft overgenomen en waar ze graag nog verder mee experimenteert. ☺